

РЕШЕНИЕ

№ 40

гр. Търговище, 19.04.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

ОКРЪЖЕН СЪД – ТЪРГОВИЩЕ в публично заседание на трети април през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: ТАТЯНА Д. ДАСКАЛОВА
Членове: БИСЕРА Б. МАКСИМОВА
БОРЯНА СТ. П.

при участието на секретаря ИРИНА П. ВАСИЛЕВА
като разгледа докладваното от БИСЕРА Б. МАКСИМОВА Въззивно гражданско дело № 20233500500038 по описа за 2023 година

Производството е по реда на чл. 258 и сл. от ГПК.

С Решение № 315 от 25.11.2022 г., постановено по гр. дело № 287/2022 година по описа на Поповския районен съд, съдът е осъдил А. О. А., ЕГН *****, от гр. *****, обл. *****, ж.к. "*****" № 29, ет. 1, ап. 2, да заплати на УМБАЛ „КАНЕВ“ АД, ЕИК 117505556, със седалище и адрес на управление - гр. Русе ул. "Независимост" №2, представлявано от И. И.-изпълнителен директор, сумата от 2 507.80 лв. (две хиляди петстотин и седем лева и 80 ст.), представляваща неустойка по т.10.15. от сключен между страните трудов договор № 52/30.04.2018 г., ведно със законната лихва върху тази сума, считано от 20.04.2022 г. до изплащане на задължението, като в останалата част над уважения размер от 2 507.80 лв. до пълния предявен размер от 8 000 лв. искът е отхвърлен като неоснователен. Присъдени са разноски в производството.

Срещу така постановеното решение в осъдителната му част е постъпила въззивна жалба от ответника А. О. А. чрез адвокат Т. Е. - САК и адвокат М. П. - САК, и двете с адрес: гр. *****, ул. *****, ет. *****, офис *****, в която се излага основно следното:

На първо място се твърди, че съдът е допуснал нарушения на процесуалните правила като не е събрал поискани от ответната страна писмени доказателства. На следващо място се твърди, че безспорно по делото е установено, че работодателят неведнъж (законно или не) е изменял мястото и характера на работа на д-р А., като същата е била официално включвана в работните графици на Спешно приемно отделение, макар нейното място на работа да не е там. Твърди се още, че мотивите на съда относно основанието за прекратяване на трудовия договор между страните са противоречиви. Излагат се и подробни съображения, че неустоечната клауза, включена в трудов договор № 52/30.04.2018 г. между ищцовото дружество и ответника се явява нищожна, като противоречаща на императивни правни разпоредби, а именно чл. 48, ал. 1 и ал. 3 от Конституцията на Република България. Моли се за отмяна на решението в атакуваната част и за отхвърляне на иска. Правят се доказателствени искания да бъде задължена ищцовата страна да представи: 1. Правилник за устройството, дейността и вътрешния ред в лечебното заведение; 2. Счетоводни извлечения - документи за плащания за сторени разходи по теоретично обучение на д-р А. А., което е следвало да се провежда в Медицинския университет, с оглед установяване на обстоятелството дали ищцовото дружество е обезпечило процеса по теоретична подготовка на специализанта д-р А..

По така подадената въззивна жалба е постъпил отговор от ищеца чрез адвокат Е. Н. - АК *****, гр. *****, ул. "*****" № ****, в който се акцентира на следното:

Считат, че първоинстанционният съд е направил вярна преценка относно факта, че Правилникът за устройството, дейността и вътрешния ред в лечебното заведение е публикуван на страницата на болничното заведение и се явява общодостъпен. По отношение на твърдението, че първоинстанционният съд е задължил ищцовото дружество да представи документи за плащания за сторени разходи по теоретично обучение на д-р А. А., а ищецът не е направил това, уточняват, че са заявили обстоятелството, че д-р А. А. не е подавала молба за разрешаване на отпуск по причина за присъствие на теоретични обучения в университета, към който се води специализацията, и че като не е посещавала такива обучения, д-р А. не е получила и заплащане на разноски, каквито не е направила.

Твърди се още, че от представените графици от Многофункционално Спешно отделение е видно, че са изготвяни два вида графици - „първоначални“ и „окончателни“. Дали определен специалист се е явил и отработил часове в СО се определя именно от „окончателните“ графици, тъй като те служат като база за определяне на сумирано изчисляване на работното време и съответно трудовото възнаграждение. Ответницата д-р А.А. не фигурира в „окончателните“ графици. Според ищеца, не могат да бъдат споделени и последващите оплаквания във въззивната жалба за отсъствие на хипотеза, визирана в чл. 25 от Наредба № 1/2015 г., относно прекратяване на трудовия договор. Според него, правилно първоинстанционният съд е приел, че уговорената с трудовия договор неустойка не противоречи на никоя от повелителните разпоредби на КТ, 33 или на Наредба № 1/2015 г., доколкото това е една от възможните хипотези за търсене на неустойка. В случая с уговарянето на такава неустойка не се нарушава принципа на чл. 8 КТ, не е нарушено правото на работника да прекрати договора. Не е налице и нарушаване на основното конституционно право, прокламирано в разпоредбата на чл. 48 от КРБ, тъй като ответникът с тази клауза нито е ограничен от това да полага труд, нито е ограничен свободна да избира професията си и мястото си на работа.

Предвид тези основни съображения, въззиваемата страна моли съда да потвърди решението в обжалваната част като се присъдят разноски за въззивното производство.

В съдебно заседание въззивникът не се явява и не изпраща представител. Постъпила е писмена молба от процесуалните представители на ответницата, с която молят да се даде ход на делото и заявяват, че поддържат въззивната жалба и молят същата да бъде уважена.

В съдебно заседание ответната страна се представлява от адвокат Е. Н. от АК - Русе. Същата заявява пред съда, че категорично се установява, че д-р А. А. е започнала работа като лекар-специализант, назначена е в „Педиатрично“ отделение. В Медицинска академия – Плевен /МАП/ тя е приета като специализант със задължението да специализира в УМБАЛ „КАНЕВ“ – гр. Русев, като съответно ѝ е назначен определен лекар, който да наблюдава работата ѝ, както и съответната програма утвърдена от Медицинска академия – Плевен /МАП/. Видно е, че д-р А. се е движила строго по изработения ред

за нейната специализация. Преминала е през отделенията, така както е посочен графика. Вземала е съответните колоквиуми. Нещо повече, има една междинна оценка за нейната работа като специализант, от възможни 150 точки са и присъдени 130, което говори, че грижите, базата, която тя е получила в болницата са били надеждни, а и тя самата е положила старание, така че да следва реда за собствената си специализация. Лекарят, който е назначен да осъществява менторски грижи за нея, е най-добрият педиатър в града, началник на „Педиатрично отделение“. Д-р А. в нито един момент не е полагала труд в Спешно отделение. В нито един момент д-р А. не е поискала да получи отпуск за явяване на теоретично обучение в МУ в гр. Плевен. Същевременно, както правилно е отбелязал РС, тя има 24 платен отпуск, 5 дни неплатен отпуск, от което е видно, че ръководството на болницата се е отнасяло с разбиране и е разрешавало всякакъв вид поискан отпуск. Просто д-р А. не е пожелала да се включи в теоретично обучение за този период време. Не е вярно твърдението, че болницата е виновна страна, защото нейният стаж не протичал пълноценно. От това, което съдът е обсъдил, положеният междувременно изпит се вижда, че този стаж е вървял пълноценно по график и самата А. се е справила с това. Решението ѝ да напусне болницата е нейно лично решение и правилно, съдът е преценил, че работодателят не може да променя основанията посочени от работника и същевременно не може в нито един момент да задържи работника или служителя в учреждениято, а е длъжен незабавно да го освободи, така както сочи Конституцията и КТ. Безспорно е, че А. е напуснала по свое собствено желание, преди да приключи обучението си, преди да положи изпит за специалността към която се е насочила. Няма виновно поведение от страна на болницата. В заключение въззиваемата страна моли съда да потвърди решението в обжалваната му част.

Съдът, след като констатира, че жалбата е подадена в срок и е ДОПУСТИМА, провери изложените в нея оплаквания, обсъди представените доказателства и констатира следното:

Пред Поповския районен съд УМБАЛ „КАНЕВ“ АД, ЕИК 117505556, е предявила иск срещу А. О. А. с правно основание в разпоредбата на чл. 92 от ЗЗД поради наведени твърдения, че ответницата дължи неустойка по чл. 10.15 от сключения между страните трудов договор, тъй като същата е прекратила по своя инициатива трудовия договор преди изтичане на срока на същия.

При така предявения иск ищецът следва в условията на пълно и главно доказване да установи следните предпоставки за уважаване на исковата претенция: наличие на валиден трудов договор, сключен между страните; че в договора е уговорено заплащане на неустойка в случай на неизпълнение на договора; че е изпълнил всички свои задължения, съгласно договора, както и че от страна на ответника е налице неизпълнение на договорно задължение, чието изпълнение неустойката обезпечава и/или обезщетява, а ответникът носи тежестта да докаже възраженията си, че е изпълнявал своите задължения съгласно договора, както и че уговорената неустойка е нищожна, съотв. прекомерна.

Фактите по така изложения спор са следните:

На 30.04.2018 г. между УМБАЛ „Канев“ АД и А. О. А. бил сключен трудов договор, в който е посочено, че се сключва на основание чл. 68, ал. 1, т. 2 във връзка с чл.70 от КТ - обучение за получаване на специалност, във връзка с чл. 11, ал.1 от Наредба № 1/2015 г. за придобиване на специалност в системата на здравеопазването. Посочено е, че работодателят възлага, а работникът приема да изпълнява длъжността „лекар специализант по специалност „Педиатрия“, с място на работа в Отделение „Педиатрия“, характер на работа -съгласно длъжностна характеристика. Срокът на договора е до датата на придобиване на права на специалист по „Педиатрия“, но не по-късно от 1 г. от допускане на специализанта до държавен изпит. Съобразно изискванията на чл. 11, ал. 1, т. 1 от Наредба № 1/2015 година. Уговореното работно време е 8 ч., при сумарно изчисляване, а уговореното възнаграждение е основно в размер на 770лв. и допълнително такова за трудов стаж и професионален опит-1% за всяка година. В т. 7 от договора е уговорен срок на предизвестие, който е определен на 90 дни за всяка една от страните. В т. 9 са уговорени други условия на трудовия договор, като конкретно в т. 1 от същата точка работника се е задължил да не сключва други трудови договори с други работодатели без писмено разрешение от работодателя, а в т. 2 се е съгласил, на осн. чл.119 от КТ да извършва и други дейности и да бъде преместван на други работни места, след писмено разпореждане на работодателя.

В т. 10 от договора са уговорени специфични условия на този договор. Съгласно т. 10.1 от договора работодателят се задължава да осигури на

работника условия за практическо обучение за придобиване на квалификация по професията лекар по специалността „Педиатрия“, а работникът се задължава да придобие квалификация по същата специалност. Посочено е, че обучението се провежда в медицинските отделения на УМБАЛ „Канев“ АД - пълно или частично акредитирани за обучение на студенти и специализанти по модули от индивидуален план-програма за специалността „Педиатрия“. В т. 10.5 е посочено, че работодателят се задължава по време на специализацията да разреши ползването на платен годишен отпуск за периода на теоретично обучение под формата на задължителни краткосрочни и основни курсове и практическо обучение по модули за частите от учебната програма, които УМБАЛ „Канев“ АД не може да проведе. Съгласно т. 10.15 от трудовия договор при прекратяване на съществуващото трудово правоотношение, при която и да е от хипотезите, регламентирани в чл. 25, ал. 1 от Наредба № 1/2015 г. по инициатива или по вина на работника преди изтичане на срока, за който е сключен договора (до придобиване на права на специалист по „Педиатрия“), работникът дължи на работодателя неустойка в размер на 8 000лв., или стойността на направените до момента разходи за обучение, ако те надвишават размер на неустойката. В т.10.16 е уговорена и законна лихва върху просроченото парично задължение по т.10.15 от договора.

От приложената заповед №РД-17-42/03.05.2017 г. на министъра на здравеопазването, се установява, че на УМБАЛ „Канев“ АД е определена акредитационна оценка за цялостна медицинска дейност, както и за отделните медицински и други дейност-„отлична“ за срок от 5 години. За периода на действие на описания по горе ТД, е бил налице сключен договор за провеждане на обучение от 04.03.2015 г., между ищцовото дружество и МУ-Плевен. Във връзка с този договор и Наредба №1/22.01.2015 г., по делото са приети и приложени писмо за зачисляване на д-р А. като нов специализант, Заповед №1088/15.05.2018 г. на ректора на МУ-Плевен за разрешаване на специализация на ответника в ищцовото дружество, както и заповеди за определяне на членове на комисиите за провеждане на колоквиуми в УМБАЛ „Канев“ АД от 05.04.2019 г., 25.04.2019 г. и от 10.07.2019 г. Налице е и заповед №180/03.05.2018г. на директора на УМБАЛ „Канев“ АД, с която на Д-р А. е определен ръководител на специализацията-Д-р Е. Г. Ц. , специалист по „Педиатрия“. Видно от поименните щатни разписания Д-р Ц. е Началник

на отделение „Педиатрия“.

Приложени по делото са и книжка на специализация на отв.А. и индивидуален план за обучение, изготвен от ръководителя на специализацията д-р Е. Ц. и утвърдена от управителя на УМБАЛ „Канев“ АД. Съгласно този план срокът на обучението е 4 години, от 02.05.2018 г. до 01.08.2022 г., като в него са предвидени различни модули за практическо обучение, срок, периоди и бази за това обучение. Не е спорно, че ответницата е провела следните модули, както следва: модул „Пулмология“, модул „Очни болести“, модул „УНГ болести“, модул „Инфекциозни болести“, по модул „Неонатология“. Приложена е атестационна карта на д-р А. за периода от 01.01.2019 г. до 31.05.2019 г., видно от която е дадена сумарна атестационна оценка 130 т. от 150 максимални точки.

На 24.04.2019 г. ответницата е депозирала предизвестие вх. №2287, с което отправила 90-дневно предизвестие за прекратяване на сключения между страните договор на основание чл. 326, ал. 1 от КТ. Във връзка с това предизвестие била издадена Заповед №160/05.07.2019 г., с което на осн. чл. 326, ал. 1 от Кт трудовият договор бил прекратен, считано от 24.07.2019 г., поради отправеното предизвестие.

По делото са разпитани и свидетели. От показанията на св.Я.Н. се установи, че А. А. не е могла да я завърши специализацията си, заради настъпили фрустрации, тъй като работодателят искал тя да работи в Спешно отделение. Проблемът идвал от там, че тя не била съгласна с това. От нея свидетеля знае, че била включена в графика за дежурства за спешна помощ, и са искали тя да работи там, като на база на това тя не могла адекватно да изкара специализацията си. Свидетелят заявява, че след като А. А. била включена в графика за дежурства в Спешно отделение, говорила с управителя или друг човек, че не е доволна от това. Според свидетеля причината да напусне А. А. била, че не са й дали възможност адекватно да изкара специализацията си, тъй като се опитвали да я натискат да започне работа в Спешно отделение.

От показанията на св. А.К. , който също е бил специализант в ищцовото дружество, се установява, че А. не била доволна като цяло от базата за специализация. Недоволството ѝ касало условията на труд и отношенията с колегите в работната среда, и по конкретно не била добра работната среда

между специализанти-специалисти. По данни на свидетеля разногласия между специализанти и специалисти имало по методите на лечение, по начина по който трябвало да се случват нещата.

От правна гледна точка съдът съобрази следното:

Първият основен въпрос, на който следва да се даде отговор в производството е дали неустоечната клауза е нищожна поради противоречие със закона и с добрите нрави, каквото възражение изрично е направено от ответника, но и за което съдът следи служебно.

Разпоредбата на чл. 212 КТ предвижда субсидиарно приложение на гражданския закон по повод имуществената отговорност за вреди на работника към работодателя. Съобразно задължителната практика на ВКС, в гражданското право страните са свободни да определят съдържанието на договора и да уговарят различни взаимни права и задължения вън и в отклонение от уреденото в закона съдържание на договора, като договорната свобода е ограничена от императивните разпоредби на закона и добрите нрави, а при трудовия договор свободата е ограничена допълнително и от чл. 66, ал. 2 КТ- да се уговарят условия, които са по-неблагоприятни за работника от установените с КТД.

В конкретния случай съдът приема, че така уговорената неустойка не противоречи на никоя от повелителните разпоредби на КТ, ЗЗ или на Наредба № 1/2015 г., доколкото това е една от възможните хипотези за търсене на неустойка. В случая с уговарянето на такава неустойка не се нарушава принципа на чл. 8 КТ, не е нарушено правото на работника да прекрати договора. Не е налице и нарушаване на основното конституционна право, прокламирано в разпоредбата на чл. 48 КРБ, тъй като ответникът с тази клауза нито е ограничен от това да полага труд, нито е ограничен свободно да избира професията си и мястото си на работа.

Съгласно т. 3 на Тълкувателно решение № 1/15.06.2010 г. на ВКС по т. д. № 1/2009 г., ОСТК нищожна поради накърняване на добрите нрави е клауза за неустойка, уговорена извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции, като преценката за нищожност поради накърняване на добрите нрави се прави за всеки конкретен случай към момента на сключване на договора, като могат да бъдат използвани различни критерии, част от които са примерно изброени в посоченото тълкувателно решение.

Тълкувайки действителната воля на страните, съобразно кумулативно предвидените в чл. 20 ЗЗД критерии, в т. ч. целта и смисъла на договора, както и систематичното място на уговорките, настоящият състав намира, че уговорената между страните неустойка е компенсаторна, предназначена да обезщети работодателя за сторените от него разходи във връзка с обучението на специализанта, като същата не би довела до неоснователно обогатяване на ищеца, което да противоречи на основни принципи в правото. С нея не се преследва забранена от закона цел. Сключвайки процесния договор, срещу обезпеченото с процесната неустоечна клауза задължение, болницата се е задължила от своя страна да осигури на специализанта условия за практическото му обучение за повишаване на квалификацията по професията - лекар по специалността „Педиатрия“ /чл. 10.1 от договора/, да подsigури измежду своите служители опитен и квалифициран ръководител на практическото му обучение, да му предостави достъп до други работни места, когато индивидуалната му план-програма го изисква, да ползва литература, инструментариум /т. 10.8/. В този смисъл основателни са доводите на въззивника, че в практическото обучение на специализанта ищецът е вложил материален и човешки ресурс, поради което прекратяването на договора между тях преди изтичане на уговорения срок безспорно му носи негативни последици, за обезщетяването на които е уговорена и процесната неустоечна клауза. Със сключването на процесния договор и изпълнението на задълженията по него, базата за обучение очевидно цели и подsigуряването си с лекари със съответната специалност след приключване на обучението. Прекратяването на специализацията прави разходването на средства и усилия от нейна страна неоправдано, тъй като следва да назначи нов специализант със съответния нов срок за специализация, което неминуемо води до загуби за нея. Това обуславя и интереса на базата за обучение, каквато се явява ищцовото дружество, да претендира разходите за обучение от специализантите, в т. ч. и с уговорена неустойка. В настоящия случай, с неустоечната клауза очевидно страните са придали превес на нейната обезщетителна функция.

Преценявана към момента на сключване на договора, уговорената неустойка безспорно има и присъщата ѝ, съгласно чл. 92, ал. 1 ЗЗД, обезпечителна функция, доколкото е предназначена да стимулира пълното изпълнение на задължението на специализанта да завърши специализацията

си и да придобие свидетелство за призната специалност в срок от 1 година от допускането му до държавен изпит. Нещо повече, тя е единственият предвиден в договора механизъм, с който работодателят може да въздейства върху служителя за изпълнение на поетото с договора задължение.

В обобщение, съдът намира, че клаузата в т. 10.15 от договора, съгласно която работникът дължи неустойка в размер на 8 000 лв., ако договорът се прекрати "по инициатива или по вина на работника" преди изтичане на договорения срок, е действителна и може да породи правни последици.

При така изведения извод за валидност на клаузата за неустойка следва да бъдат разгледани останалите предпоставки от фактическия състав, обуславящи възникване на задължението за нейното плащане.

Основният спорен въпрос между страните, в т. ч. и пред настоящата инстанция, е бил ли е изправна страна работодателят по съществуващата трудово-правна връзка, за да възникне правото му да претендира неустойка.

Ответницата заявява, че причина за прекратяване на трудовото ѝ правоотношение с ищеца било поведението на работодателя, който препятствал специализацията ѝ. Конкретно твърди и възразява, че не ѝ било позволявано да се обучава практически и теоретично, в т.ч. не ѝ бил разрешаван отпуск за провеждане на теоретично обучение; с устни заповеди била принудена да дава дежурства по график в Спешно отделение; с графици за различните месеци едностранно ѝ били променяни длъжността, мястото и характера на работа, като ѝ се вменявали различни функции, и по този начин била поставена в обективна невъзможност да продължи специализацията си.

Настоящият въззивен състав приема така направените възражения за неоснователни.

Няма спор, че ищецът е акредитирано лечебно заведение, в което може да се провеждат практически обучения в.т. и за след дипломно обучение за придобиване на специалности, сред които и Педиатрия. Определен и назначен е и ръководител на специализанта, който съгласно представените документи отговаря на изискванията на закона. Ответницата е преминала и провела практически стаж по модули, заложили ѝ в индивидуалния план на обучение. Проведена ѝ е атестация за периода от 01.01.2019 г. до 31.05.2019 г. Не ѝ е променяно мястото на работа едностранно от работодателя и същата

не е работила в спешното отделение на болницата. Не е подавала молби за отпуск за провеждане на теоретично обучение в МУ-Плевен, поради което не може да се приеме, че работодателят е пречатствал да провежда такава.

В обобщение следва да се приеме, че ищецът е изправна страна по трудовия договор; ответницата е прекратила същия по собствено желание и инициатива, поради което са налице предпоставките за ангажиране на отговорността ѝ за неустойка съобразно клаузата на т. 10.15 от трудовия договор. Относно размера на неустойката, същата се дължи пропорционално на отработеното от ответницата време и се равнява на сумата от 2 507.80 лева, за която сума искът се явява основателен.

Като е стигнал до същия правен извод, Поповският районен съд е постановил правилно и законосъобразно решение, което следва да се потвърди в обжалваната му част.

На въззиваемата страна следва да се присъдят направените от нея разноски в размер на 500 лева.

Водим от горното, съдът, на основание чл. 271 от ГПК

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА Решение № 315 от 25.11.2022 г., постановено по гр. дело № 287/2022 година по описа на Поповския районен съд, в частта му, в която съдът е осъдил А. О. А., ЕГН *****, от гр. *****, обл. *****, ж.к. "*****" № ****, ет. ****, ап. ****, да заплати на УМБАЛ „КАНЕВ“ АД, ЕИК 117505556, със седалище и адрес на управление - гр. Русе, ул. "Независимост" № 2, представлявано от И. И. - изпълнителен директор, сумата от 2 507.80 лв. (две хиляди петстотин и седем лева и 80 ст.), представляваща неустойка по т.10.15. от сключен между страните трудов договор № 52/30.04.2018 г., ведно със законната лихва върху тази сума, считано от 20.04.2022 г. до изплащане на задължението, като правилно и законосъобразно.

ОСЪЖДА А. О. А., ЕГН *****, от гр. *****, обл. *****, ж.к. "*****" № ****, ет. ****, ап. ****, да заплати на УМБАЛ „КАНЕВ“ АД, ЕИК 117505556, със седалище и адрес на управление - гр. Русе,

ул. "Независимост" № , представлявано от И. И. - изпълнителен директор, направените във въззивната инстанция разноси в размер на 500 /петстотин/ лева.

Решението подлежи на касационно обжалване в месечен срок от съобщаването му на страните пред Върховния касационен съд – София само при условията на чл. 280 и сл. от ГПК.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____